

ЦИГАНЧИЦА ЈАНА

Јесен 1942. Дуго топло лето провео сам на београдским улицама с вршњацима, и коју годину старијим друговима – онима који због своје младости нису имали озбиљног разлога да стрепе и да се скривају од Недићевих, Љотићевих, Дражиних или Титових војника, од свих оних који су покушавали да мобилишу омладину и формирају неке своје, такозване „ослободилачке и патриотске” јединице и одреде под оружјем. То нису биле године, време за одлазак на одмор макар и у унутрашњост Србије, код даљих рођака на село, па сам јули и август те ратне године провео на улицама Неимара и Чубуре, најчешће у окршајима, тучама, уличних „банди“ које су себи надевале имена: *Јунаци Ријечке улице*, *Осветници с Неимара* или *Чубурске орлушине*, да поменем само нека која су ми још остала у сећању. У тим уличним борбама, тучама камењем и оштрим стрелама начињеним од жица са старих кишобрана, амрела, било је и озбиљније повређених, па ни сам нисам остао без чворуга на глави и ма-сница које сам зарадио у директним обрачунима од

противничких мочуга и буздована. Свака група проглашавала је себе за победника, а ако то због неког очигледног пораза то и није могла, онда је најављивала контранапад и освету која ће се памтити.

Пошто смо и ми „улични ратници“ имали и неке друге обавезе у животу, обавезе којих нас нису ослободили ни Немци, наши окупатори, првог радног дана у септембру морали смо да кренемо у школу. Био сам ученик трећег разреда угледне Треће мушке гимназије, али ја, лично, као и већина оних мојих школских другова са којима сам се тада дружио, том угледу нисам много допринео. Прве дане у новој школској години искористили смо као поновни сусрет добрих другара, прилику да се једни другима похвалимо шта смо све радили током распуста, како смо провели безбрижне дане када нас нико, ни наставници ни родитељи, нису могли присилити да макар прелистамо неки уџбеник или књигу обавезне школске лектире. Јесен је била топла, сува, септембар као поручен за уличне подухвате и заједничке „излете“ у неке удаљеније крајеве Београда, на обале Саве и Дунава, Калемегдан или плато испред Железничке станице. Некад смо на та места одлазили после завршене дневне наставе, а не тако ретко и одмах после часова, измишљајући за родитеље причу да смо имали допунске часове или колективне изласке са наставницима на нека предавања или изложбе, а најчешће ни сами нисмо умели да пронађемо ваљан изговор, па се све завршавало грдњом и батинама. То, међутим, није

био разлог да ми одустанемо од својих истраживачких похода у непознате крајеве Београда. Ја бар, нисам ни помишљао да, после првог искуства, због школе и школских обавеза, не одем поново на плато Железничке станице. Рекох, некада смо тамо одлазили одмах после завршетка дневне наставе, а не тако ретко и одмах после одржаног првог часа, уверени да наше одсуство са осталих часова неће бити примећено, да ће професори који су држали други, трећи или четврти час, заборавити да провере да ли су сви ученици на настави. Пошто смо се сакупили у школском дворишту, присуствовали првом часу, био је мали проблем како да се извучемо из учионице, па и из школе, јер после првог часа није било одмора. И тај проблем смо успешно решавали, тражећи да нас наставници пусте у WC, а онда протрчавши поред дежурног на главном школском улазу, или скоком преко ограде на улицу. У трку смо, ван стаза, протрчавали кроз парк Мањежа и стрмоглавивши се низ Немањину улицу за тили час стизали до Железничке станице.

Ратне и гладне 1943. године Београђани су се сналазили како су знали и умели. Није било хране или се веома тешко могла набавити код црноберзијанаца и сељака који ништа нису хтели да продају за безвредни Недићев новац, осим за злато или вредности из грађанских кућа, а приближавала се и зима, па смо сви стрепели да се не понови она прошла, страшна зима из 1942. коју смо једва преживели. Те године, од средине септембра па све до првих децембарских мразева, ја и моји школски пајта-